

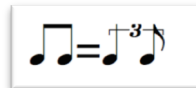
Recht, swing of shuffle

© Peter Favier, 2013-2016

versie maart 2016

In de jazz, pop en wereldmuziek vinden we allerlei soorten grooves die gebaseerd zijn op het in ongelijke waarde uitvoeren van elk paar van genoteerde achtste (of evt zestiende) noten. Er is dan sprake van *swingopvatting*, *triolenopvatting*, *swing eights*, *uneven eights* of kortweg *swing*. De westerse klassieke muziek kent dit begrip niet op deze manier.

De basis van swing en shuffle grooves is dat elk paar achtste noten (of rusten) worden uitgevoerd



in *triolenfeel*, of iets dat daarbij in de buurt komt.

Recht

Als een ritme *niet* met swing- of shuffle opvatting wordt uitgevoerd, spreken we ook wel van *recht*. Het ritme wordt gewoon zo uitgevoerd zoals genoteerd staat, dus hier is geen speciale aanduiding voor nodig. In een stuk dat verder in swing wordt uitgevoerd kan een aanduiding als 'straight eights' of 'even eights' aangeven dat een bepaalde passage juist recht gespeeld moet worden.

Swing

In de jazz en verwante stijlen wordt veel gebruik gemaakt van het begrip **swing**. Het is een term waar soms verwarring over ontstaat.

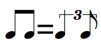
Ten eerste kan de term swing verwijzen naar verschillende dingen:

- Een jazz stijl die ontstond rond 1930 (swingmuziek, swing jazz)
- Ritmisch gevoel, gecreëerd door de timing en/of ritmische interactie tussen de muzikanten ("deze muziek swingt enorm" of "dit wordt heel swingend gezongen")
- Ritmische aanwijzing bij een muziekstuk die opdracht geeft om 'in swing' of 'met swing feel' te spelen.

De eerste twee betekenissen spreken voor zich, hoewel er soms jaren overheen gaan voordat iemand dat magische swingende gevoel aan zijn/haar spel of zang kan geven.

Hier behandelen we de betekenis onder het derde punt: *Ritmische aanwijzing bij een muziekstuk die opdracht geeft 'in swing' of 'met swing feel' te spelen*. Hoe gaat dat in z'n werk?

Een overzicht van de meest voorkomende aanduidingen:

Aanduiding	Betekenis en uitvoering
Swing, of Swing-opvatting (NL)	uitvoeren in swing: achtsten ongelijk in waarde (zie onder)
Triplet feel of Triolen-opvatting (NL) of 	Achtsten worden uitgevoerd zoals het notenvoorbeeld hier links weergeeft, exacte triolen dus.

Hoe ongelijk de waarden worden, hangt af van de *sterkte* van de swing en het tempo. Deze kan variëren van 'bijna recht' (*light swing*) tot dicht in de buurt van achtste-punt-zestiende (*heavy swing*).





wordt dus uitgevoerd als:  of: 

of ergens daartussenin!

Let op: in liedbundels als bijv. *Eigen-Wijs* wordt soms onterecht de achtste-punt-zestiende notatie gebruikt, waar eigenlijk swing bedoeld wordt. Hetzelfde kom je soms tegen in bladmuziek in de harmonie- en fanfarewereld. De gedachte hierachter is de swing grafisch duidelijker te maken, voor de speler, zanger of onderwijzer die niet bekend is met in swing-opvatting spelen.

Een basis drumgroove in swing:

Notatie:  Klinkt dus (ongeveer!) als: 

Let op het basisritme van de Hihat / Ride: 'kwart – achtste achtste- kwart – achtste – achtste'.

➤ **Luistervoorbeelden: (een willekeurige greep...)**

- So what – Miles Davis (medium swing)
- Moondance – Van Morrison (medium swing)
- My baby just cares – Nina Simone (iets heavier swing)
- Ornithology - Charlie Parker (snelle swing, wordt daardoor 'rechter')
- Take Five – Dave Brubeck Quartet (swing in 5/4)



Shuffle

De begrippen *swing* en *shuffle* worden vaak (ten onrechte) door elkaar gebruikt. Bij beiden is er sprake van het uitvoeren van een paar achtsten in ongelijke waarde. Er is echter een belangrijk verschil:

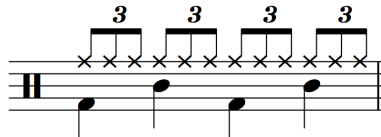
De basis van een shuffle groove is anders dan die van een swing.

Shuffle	Achtsten worden triolenfeel uitgevoerd. De basisgroove verschilt echter van de swing
16's shuffle of Half-time shuffle	Zestiende noten 'geswingd' (let op: de achtste noten blijven in dit geval recht!) ofwel een shuffle groove in alla breve.

Voorbeeld basis shuffle drumgrooves:

Notatie:  Klinkt als: 

of:



Merk in basisritme het verschil op met swing: waar bij swing op de ride/hihat meestal 'kwart-achtste-achtste' enz gespeeld wordt, worden bij een Shuffle alle achtsten gespeeld, of alle achtste triolen.

De tweede groove kan overigens ook in 6/8 (of 12/8) genoteerd worden:



Op deze manier genoteerd kom je de 'shuffle' vaak tegen bij bijv. marsmuziek en Afrikaanse ritmes. Of er gekozen wordt voor notatie in 2/4, 4/4, 6/8 of 12/8 wordt hoofdzakelijk bepaald door het tempo, de ritmische feel en de gewoonte in de betreffende stijl. In feite is een shuffle

vaak niets anders dan een ternaire maatsoort genoteerd in een binaire maatsoort.

➤ **Luistervoorbeelden:**

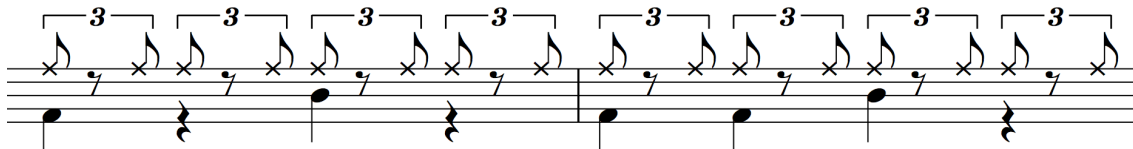
Higher ground – Stevie Wonder

The way you make me feel – Michael Jackson

What happened to the world that day – Tower of Power (achtereenvolgens shuffle, swing en rechte groove in één liedje!)

Zestienden shuffle of Half-time Shuffle

Als we in een basis shuffle groove de bass- en snaredrum in half tempo spelen, krijgen we bijvoorbeeld het volgende:



Dit soort grooves, die je bijvoorbeeld in funk veel tegenkomt, noemen we de *half-time shuffle* of *alla breve shuffle*.

We kunnen deze half-time shuffle ook in z'n geheel twee keer zo snel opschrijven:

Notatie:

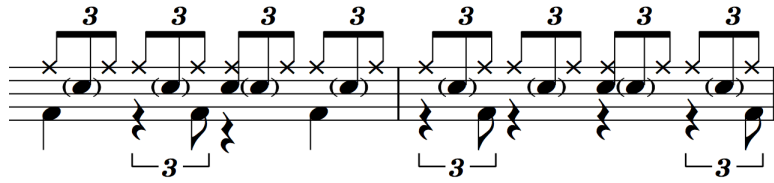
Uitgevoerd als:



We spreken dan van een zestienden shuffle (NL) of *16's shuffle* (ENG).

Let op: in een zestienden shuffle worden de achtsten dus gewoon recht gespeeld!

Een bekende variant van een half-time shuffle is de 'Rosanna Shuffle', genoemd naar de legendarische Toto hit uit 1982:



➤ **Luistervoorbeelden:**

Rosanna – Toto

Babylon Sisters – Steely Dan

One and Only – Adele (*16's shuffle in 6/8*)

Bij een goede half time shuffle is het een kunst om deze niet 'mechanisch' te laten klinken. Eigenlijk geldt hetzelfde als bij swing: door te spelen met de timing van de tweede achtste / triool kan de shuffle meer 'lui' dan wel 'recht' gaan klinken. Soms speelt de ene muzikant in hetzelfde stuk 'meer shuffle' dan de andere. Luister bijvoorbeeld eens naar I Wish (Stevie Wonder) of Waiting on the World to Change (John Mayer).